

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא ס"א.

עין משפט נר מצוה

מ"א ג' ד' ה' מ"ו פ"ו
מ"ה' מ"ט ע"ה הל' ד' ס"ג
ע"ג פ"ט ע"ה ח"מ פ"ט
ר"ט ע"ה פ"ט

לענין רש"י

פאש"ל ש"פ פייש"ל ש"פ.
תמוכות ג"פ.
קב"ל ש"פ קיב"ל ש"פ.
יתדות, קרסולים.

רבינו גרשום

אבני דאכפא. אותן אבנים
ששימין על העמודין כדי
שלא יתפורו אילן ואילן.
ל"ה מאיר. דאמר מ"ב את
הכרם מ"ב כל תשמישי
הכרם. כיון דמתקנן.
שמיטין א"ע"ג דלא מניח
על העמודין ע"יין או על
הכרם מ"ב. לר"ב אין
נמכרות עד דמנחן בבנין
משום דלאו כגון של קרקע
דמי. (א) אלמא עד דמנחן
אפי' ע"י סדירות. בג"ד.
קנין המחולקין המעמדין
הגפנים. שלאותן שמעמדין
בחס הגפנים קלפין הן
הקליפות שפליחן כדי
שלא ינטו המים בין
הקליפות ובין העץ ומתלי
שלא יהיו אותן תולעין
ויראין ומתליעין הכרם.
ל"ה כיון דמשפין.
שמוקלעין ומחודרין הוו
שימשי הכרם. לר"ב
לא הוו שימשי הכרם
עד דמנחן ומקמי בכרם
אין נמכר. א"ע"ג דמטי
למיחצד. הואיל דמחבר
לקרקע בקרקע דמי. וא"ע"ג
האילמי. הקנים נמכרין עמה
דאילמי דפתוחי. שאינה
עשויה בטיט א"ע"ג דלא
קביא יפה בקרקע. ד"א
כיון דלא קביע לאו
נכופל של קרקע דמי אפי'
הכי מבורה. ואת היצת
הקנים. אלו קנים הרקיעין
ושיוצאים כמה קנים בגוד
אחד א"ע"ג דאילמי. דמהו
היתום שרה בפני עצמה
דמי אפי' הכי מבורה.
ואת החורב שאינו מורכב.
דאכתי כל זמן דלא צריך
ריכבא לא דבר חשוב
הוא. חורב מורכב. כעין
שמרכיבין בין האילנות
דקניס כדי להתחירם בכוחן
הואיל שאינו מורכב לאו
שרה בפני מדיא. ואת
התולת השקמה. שלא
הגידל כל כך שהוא חבור.
שקמה כך הוא שם האילן.
וא"ע"ג דצריכא לר"ב.
שהוא מונח שם עד
שתריבש. אף על גב דקביע
בשדה לא מבורה. [כיון]
שהיא עשויה בטיט ורשות
בפני הוי. ס"ד השקמה.
דהוי אילן חשוב שקוצצין
הענפים שלו כדי להגדילין
לצורך קורות והווי ס"ד.
מלבנות של פתחים. אותן
אבנים שעומדין במוזות
הפתח של עמודין או שריי"ש.
אותן מוזות שבפתח הבית
המחבר בקרקע מהו. מ"ב
או לא מ"ב. כי תיבעי
לך היכא דקניס בסיכוי.
שאין מחוברות בקרקע כי
אם כעין שעושים ציר לדלת
(בזימנא) שכל אחת נכנסת
בחבורה ובכך מחוברין.
לנו ע"יין. המלבנות ולא
מודבני. או דלמא (לא)
אינו מודבני. מלבנות של
כרעי המטה. אלו לבנים
ששימין תחת כרעי המטה
שלא יתליעו מלהלוחות
של קרקע. שהיא בית רובע
רשות בפני הוי ולא
מודבני.

ואת השומירה. רש"ס ג"ס צרישא שאין עשויה צטיט וצטיטא
ג"כ לא מ"ב ג"ס צרישא ורצינו מנאל ג"ס צרישא א'
והוא דמתחן. אין נראה לפרש לר"י דמתחתי על העומרי' דמה לנו
לריבין שיהו מונחים על העומרים הואיל והעומרים שהן

מנחן היינו שמועלם לא היינו על
העומרים ומנחן היינו שכבר הונחו
ולאו דמתחתי השתא:

מחולקין. צע"ק פ"ט פירש שהסירו
הקליפות כדי שלא
יתליעו: וְלֹא אֶת הַיִּצְתֵּי הַקִּנִּים בּוֹ.
א"ע"ג דקמ"ט. עוד יאריך לקמן על
משנה זו וזהה"ל דשומירה ומ"ב
אלא כן לך הגמרא שמתחלה מפרש
המשנה ואח"כ מאריך:

בעי ר' אלעזר מלבנות פתחים.
לא כפי הקוטרם לפתח
הבית קאי דהא לא איירי כלל במכר
בית אלף נראה לר"י לפתח שומירה
קאי ואשומירה דרישא קאי דקמ"ט
דמכר את השומירה:
ארעא

בטיט: א"ע"ג דלא קביעא בארעא: ואת החורב שאינו מורכב ואת בתולת
השקמה: א"ע"ג דאילמי: אבל לא מ"ב (א) את האבנים שאינן לצרכה: לר"מ
דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגרד לר' מאיר
דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן: ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו: לר'
מאיר דלא משפין לרבנן דלא מוקמן: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע:
וא"ע"ג דצריכא לארעא: ולא את היצת הקנים שהיא בית רובע: וא"ע"ג דקמ"ט
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא היצת הקנים בלבד אלא אפילו ערוגה קמנה
של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה אמר רב פפא והוא
דקרו לה וורדא דפלניא: ולא השומירה העשויה בטיט: וא"ע"ג (א) דמחברא
בארעא: (ב) (ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: וא"ע"ג דקמ"ט): בעי
רבי אלעזר מלבנות של פתחים מהו היכא דמחברי בטיטא לא תיבעי לך
דהא מחברי כי תיבעי לך דנקיטי בסיכוי מאי תיקו בעי רבי זירא מלבנות
של חלונות מהו מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי או דלמא כיון
דמחברי מחברי תיקו בעי רבי ירמיה מלבנות של כרעי המטה מהו כל
היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי כי תיבעי לך היכא
דלא מיטלטלי מאי תיקו: ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה (א) וכו':

מנא

שמעמדיים תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים זקופין והאשכולות תולין בצאור ולא יתקלקלו צקרקע
וקוין להו פאש"ל ש"פ: משופין וממוקנן לך: א"ע"ג דלא מוקמן. שאין זקופין ונעולים עדיין צקרקע: וא"ע"ג דמנחתי למיחצד.
הגיע זמן קצירתה וסד"א כל העומד לקצור כקצור דמי אפי' לגבי מכירה מוכרים בכלל שדה. וזדלמא מטאי לא אילטריך למיחתי מ"ב דפשיטא
היא שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי וזה הלוך לא ייחא למוכר לנצל כאן פירותיו וללקיטה השתא לא חוו הלך פשיטא דודאי מ"ב: א"ע"ג
דאילמי. דבחר תפיסת הקרקע אזלינן. ופרושי הוא דקמפרש גמי למתני ואילו: דלא קביעא. צקרקע: לר' מאיר דלא מתקנן. דהשתא
אין תשמיש (א) כלל ולרבנן דלא מתחן דלא הוי תשמיש קצוב ומשז: דלריכא לארעא. לטעמה צדעה לאחר קצירה להנפח התבואה מריח
הקרקע ולייבש: דקמ"ט. קניס דקיס: נראה צע"י לפי טעם המשנה דקמ"ט זין כך וזין כך לא מ"ב את חילת הקנים שהיא בית רובע
ולא את השומירה שהיא עשויה צטיט ולא את חרוב כו' וצטיטא דרישא לא תנין להו צמנתיתן שכן סדר שמועה זו והכי גרסינן לך ולא את
התבואה התלושה מן הקרקע וא"ע"ג דלריכא לארעא ולא את חילת הקנים שהיא ציט רובע וא"ע"ג דקמ"ט אמר ר' יוחנן
לא את חילת הקנים בלבד כו' עד אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא ולא את השומירה העשויה צטיט וא"ע"ג דקביעא בעי ר' אלעזר
מלבנות של פתחים כו' צע"י ר' זירא כו' צע"י ר' ירמיה כו' עד היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו ולא את חרוב המורכב ולא את סדן השקמה
א"ע"ג דקמ"ט מנהני מיני אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם כו'. ולפי שיש דברים קצרים בשמועה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים
ולפי סדר ספרתא אפרסנה: לא את חילת הקנים בלבד. שהוא דבר חשוב ומחויב בית רובע צקרקע אמרו דאין (א) מוכר עם השדה אלא
אפי' ערוגה קמנה דלא הוי בית רובע. ואורחא דמילתא נקט של צטיט לפי שדרך לקרות לה שם צפני עממה והוא הדין לכל דבר שיש לו שם
צפני עממו. וזכילת קניס בלבד פירש לך שיעורא דמילתא דפסיקא היא דלי הוי בית רובע יש לו שם צפני עממו ואי לא לא: אמר רב פפא והוא
דקרו כו'. לפרושי אתה היכי דמי יש לה שם צפני עממה דקמ"ט רבי יוחנן: וורדא דפלניא. ערוגת צושם של פלוי: א"ע"ג דקביעא.
השומירה צקרקע כיון דטוחה צטיט אינה מיטלטלת עוד ומשיב"א יש לה שם צפני עממה והרי הוא מוכר את השדה שלא מ"ב את
הבית דאין בית בכלל שדה אלא בכלל חצר: צע"י רבי אלעזר כו'. משום מתני דקמ"ט דשומירה זין עשויה צטיט לשאינה עשויה
צטיט נקט לה הכא לך צע"י דקמ"ט נמי זין עשויה צטיט לנקיטי צטיט. ובמכר את הבית לחצירו קצעי א"ס מ"ב בכלל הבית
מלבנות של פתחים א"ס לאו והוא תיקון שעושין צצדי המוזות וממלעה וממלעה שהלל שוקק עליהן: דמחברי צע"י. מחוברין כותל
אבנים צטיט: דהא מחברי. והוי מן הבית עממו: צצדי. ימדות קביל"ש וזוהו לפרקן: מאי. מי אמרינן אין צריכין לפתח כל כך ולא
מכרין או לא תיקו: צע"י ר' זירא. א"ס תמני לומר מלבנות של פתחים דנקיטי צצדי מוכרין בכלל הבית היינו משום דלחזוק צע"י אצל
מלבנות של חלונות דנקיטי צצדי מהו לנו עדין ולא מודבני או דלמא כיון דמחברי צצדי ה"א מיחברי ונמכרין כדאמרן גבי מלבנות
פתחים אצל (א) מחברי צטיט לא מיבעיא לך. מ"ב מלבנות של כרעי המטה. חסכות ע"ה היו ונתנים תחת כרעי המטה כדי
שלא ירקבו צקרקע. וא"ס תמני לומר גבי פתחים וחלונות דמודבני היינו משום דמחברי מיהא צצדי אצל הכא דלמא מיחברי
למטה כלל דמפרש ואילו קמ"ט צע"י א"ס הוא מוכר עם המטה או לא: דמיטלטלי צדעה. שמוכרין במסמרות או צצדי:

מנהני

ג"ב' אצני דאכפא. לאחר שקצרו העומרים מניחין אותן לייבש
ומניחין עליהם אבנים כדי שלא יפוזרו הרוח: הסדורות. צמון
השדה לעשות גדר לשדה: לצורות. וא"ע"ג דאין סדורות חשיב להו
תשמיש קצוב שדה לימכר עמו: הכא פרגמו אצני דאכפא. כעין

אמר מר אבד למילתיה למכר פרושי אליבא
דל"מ ור' אליבא דרבנן: לר"מ. דלמ"ב

פרק המוכר את הספינה (לקמן דף
ע"ה): מכר כרס מכר תשמישי כרס
ושמעין דלמ"ב לאיפוגי אדרבנן
ולמ"מ דלפי' אותן תשמישין שאין
נמכרין לרבנן עם הכרס דלא קציעי
כל כך לר"מ מכורין הן והלך בכל
תשמישי כרס ושדה השנוין בשמנתו
צע"י לפרושי היכי דמי דל"מ מכר
ולרבנן אינו מכור והלך לר"מ הני
אצני דאכפא מכורין הן בכלל שדה
כיון דמתוקנות ומוזנות לזורך
העומרים: וא"ע"ג דלא מתחן. שאין
מוזנות צמון השדה אלא חוץ לשדה
דלמ"ב אהני מאי דלמ"ב ר"מ מכר כל
תשמישי כרס לטפוי צצדי כרס
אפילו הנהו תשמישין שאין מונחין
צמורו הואיל ולזורך השדה נמקנו.
והא דלמ"ב לעיל (דף ע"ה): אפילו תימא
ר"מ תסם קציעי כו' הני אצני דאכפא
דמיתקני קרי קציעי אף על פי שאין
מחוברין צקרקע הרי קצועין לתשמיש
צמון לך לטולטל לשדה אחר
ולא להשאלין: לרבנן. דלא חרי לא
מכר כל תשמישי כרס אלא המיוחדין
הרבה לתשמיש אין נמכרין אלא א"כ
מתחן למון השדה: ועולא דאמר
אבנים הסדורות לגרד. ובעל כרחך
סתמא רבנן קציעי קציעי דל"מ
לא צע"י סדורות אלא דמתקנן לזורך
גדר שדה זו: א"ע"ג דלא סידרס. זו
על גב זו דבכלל כל תשמישי כרס הוא
לרבנן לא מודבני עד דסידרן לך
דהיינו מעשה גדול (א) ותשמיש קצוב:
קניס מאי עידיהו. מה צריכין
לכרס קניס הגדלים צקרקע דקניס
סתמא שמעמ ליה צמקוס גידולן כמו

חילת הקנים: קניס המחולקין. מפולין (א)

א. דכיון דרשיעא בטיטא לא
חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'
גופא דארעא דמאי וכו'.
ולא את השומירה שאינה
עשויה בטיט וכו' דכיון דלא
שיעא בטיטא ארעא
דטולטלה עבידא. וא"ע"ג
דמחברא. עראי בעלמא
הוא דהא יכול למעיקה כל
אימא דבעי. יד נמס.
ב. שכבר נשתמש אורעתא זה
התשמיש. דאי לא הוי הן
כמטלטלין שבשדה שהרי
דאיותן לצורך אחרונה
הן נכרות שהיו מיוחדות
לתשמיש העומרים והוא לא
נשתמש בהם מעולם
ושאין לצרכה הן בקראות.
שימין עם האצ"י.

חזיא לטולטלה אורעתא

דמשיבא תתם עבידא וכו'

גופא דארעא דמאי וכו'.

ולא את השומירה שאינה

עשויה בטיט וכו' דכיון דלא

שיעא בטיטא ארעא

דטולטלה עבידא. וא"ע"ג

דמחברא. עראי בעלמא

הוא דהא יכול למעיקה כל

אימא דבעי. יד נמס.

ב. שכבר נשתמש אורעתא זה

התשמיש. דאי לא הוי הן

כמטלטלין שבשדה שהרי

דאיותן לצורך אחרונה

הן נכרות שהיו מיוחדות

לתשמיש העומרים והוא לא

נשתמש בהם מעולם

ושאין לצרכה הן בקראות.

שימין עם האצ"י.

חזיא לטולטלה אורעתא

דמשיבא תתם עבידא וכו'

גופא דארעא דמאי וכו'.

ולא את השומירה שאינה

(א) חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'
(א) חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'
(א) חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'

הגהות הב"ח

(א) ג"ב' אצל לא מכר לא את
האבנים שאין לנרסה למ"ד
אבני דאכפא לר"מ דלא
מתקנן: (ב) שם צטיט א"ע"ג
דקביעא צע"י: (ג) שם
ולא את השקמה וא"ע"ג
דקמ"ט מנח הוי מילי ג"ל
ותיב"ט וכו' נמקן:
(ד) רש"ב"ש ד"ה א"ע"ג וכו'
מעשה גדול לתשמיש קצוב
דמכר סד"ר: (ה) ד"ה קניס
המחולקין מוטלען הס"ד
ואח"כ מ"ה שמעמדיים וכו'
והשתבשו תלויין צצדי:
(ו) ד"ה לרבי מילי וכו'
תשמישין מוטלען כלל: (ז) ד"ה
לא את חילת הוי דלמ"ב מכור
עם השדה: (ח) ד"ה צע"י ר'
זירא וכו' אצל א מחברי:

מוסף תוספות

א. דכיון דרשיעא בטיטא לא
חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'
גופא דארעא דמאי וכו'.
ולא את השומירה שאינה
עשויה בטיט וכו' דכיון דלא
שיעא בטיטא ארעא
דטולטלה עבידא. וא"ע"ג
דמחברא. עראי בעלמא
הוא דהא יכול למעיקה כל
אימא דבעי. יד נמס.
ב. שכבר נשתמש אורעתא זה
התשמיש. דאי לא הוי הן
כמטלטלין שבשדה שהרי
דאיותן לצורך אחרונה
הן נכרות שהיו מיוחדות
לתשמיש העומרים והוא לא
נשתמש בהם מעולם
ושאין לצרכה הן בקראות.
שימין עם האצ"י.

(א) חזיא לטולטלה אורעתא
דמשיבא תתם עבידא וכו'

גופא דארעא דמאי וכו'.

ולא את השומירה שאינה